

Oriol Guasch i Terré

La muntanya

Entre la màgia i el desig

□■ Cossetània

*La muntanya,
entre la màgia i el desig*

• *Col·lecció Viatgers – 7* •

*La muntanya,
entre la màgia i el desig*

Oriol Guasch i Terré

Primera edició: març del 2022

© del text: Oriol Guasch i Terré

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-1356-168-4

DL T 65-2022

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

*A totes les companyes i companys
amb qui he compartit el neguit i
l'harmonia que ens ofereix la muntanya.*

Índex

1. Reflexions prèvies vistes en perspectiva.....	7
2. L'èpica de les primeres gestes.....	11
3. La descoberta de l'esquí de muntanya.....	16
4. Moments crítics.....	18
5. Esquí de muntanya d'estiu.....	23
6. La participació en curses.....	27
7. L'atracció per les nocturnes.....	30
8. Bivacs salvatges.....	33
9. Aprenentatges amb les allaus.....	38
10. La força del torb.....	44
11. Retirades que es recorden.....	50
12. Quan arriba l'hora del rescat.....	56
13. Dreceres d'aigua: els engorjats.....	60
14. Els perills de l'aigua.....	64
15. Engorjats: descensos memorables.....	69
16. Amb dues rodes: la bicicleta de muntanya.....	74
17. Grans travessies en bicicleta.....	76
18. Percepció del perill.....	80
19. Necessitat de comunicar.....	83
20. Els amics.....	88
21. Reivindicant la màgia i el desig.....	91

1

Reflexions prèvies vistes en perspectiva

Quan, després d'unes quantes dècades d'anar embalat per la vida, es disposa de més temps per a un mateix, és un bon moment per recapacitar sobre el que un ha fet, el com i el perquè, i veure cap on et porta aquesta evolució seguida durant tants anys i si el camí que se t'obre al davant et satisfà plenament de cara al futur o bé convé fer-hi alguns retocs, si més no veure quin pot ser el marge de millora, que sempre acostuma a haver-hi.

Aquestes reflexions de caire general són molt personals i, en aquest moment, no pretenen anar més enllà ni volen entrar en comparacions de cap mena. Sí que són, però, les mateixes que he tingut i tinc en la meva relació amb la muntanya, que passa de llarg de la cinquantena d'anys, i sobretot amb l'esquí de muntanya, la meva gran passió des que en tenia onze. I precisament són aquestes reflexions en l'àmbit de la muntanya, enriquides per una perspectiva dilatada, les que m'han induït a escriure uns quants flaixos de la meva vida com a muntanyenc, on s'entreveuen experiències d'allò més variades viscudes sempre amb la màxima intensitat.

Aquest llibre no són unes memòries, ni tampoc els relats que inclou segueixen una cronologia precisa, però hi ha capítols rescatats d'una memòria molt llunyana i d'altres que segueixen una seqüència temporal de molts anys. Entre tots, no pretenc cobrir tot el que ha estat aquest mig segle llarg, ni de bon tros, són simples pinzellades d'aquelles vivències que potser han tingut més impacte en mi. No hi ha grans gestes ni ascensions inversemblants ni travesies impossibles, només una activitat discreta, però sempre viscuda de manera intensa i plena d'emoció. Tampoc és un memoràndum

previ a la meva jubilació com a muntanyenc, res d'això; en tot cas, espero que sigui més aviat un revulsiu per seguir endavant amb tota l'empenta possible, ja que sempre hi ha molt camí a fer.

En tot aquest temps han canviat moltes coses a la muntanya, algunes del tot naturals i d'altres a conseqüència del fer i desfer dels humans. Aquestes darreres, per lamentables que siguin algunes, semblen inevitables i, per molt que ens hi resistim, ens trobem dins d'una inèrcia de la qual és molt difícil sortir. Encara bo que la nostra capacitat adaptativa ens permet tirar endavant malgrat les barbaritats que es van fent sense que ningú hi posi aturador. Però, deixant a banda el que fan les persones, el que sempre ha tingut una gran atracció per a mi ha estat la situació de canvi permanent en què es troba la muntanya, atribuïble gairebé sempre a causes naturals.

La natura, i en concret la muntanya, està en canvi permanent. Potser el més conegut i transcendental dels canvis és el pas de les estacions, sobretot el que entenem com a estacions meteorològiques. Aquest canvi continu té moltíssimes implicacions, especialment les referides a la meteorologia —temperatura, pluviometria, nivologia, insolació...— i també a la vida vegetal —prats, matolls i arbres— i animal. Si tenim una percepció prou fina d'aquests canvis, notarem que la muntanya, encara que a vegades sigui molt a poc a poc, està en mutació constant. Un indicador molt visual d'això, que és una simple conseqüència de la meteorologia, el trobem en la variació de colors de la gran majoria del món vegetal, que arriba a unes diferències enormes segons l'època. O l'efecte de la radiació solar —duració, intensitat i grau d'inclinació—, que ho condiciona tot, tant el desenvolupament dels éssers vius com les condicions físiques que ens trobem a la muntanya. Són indicadors que normalment tenen una variació força lenta, gairebé imperceptible d'un dia a l'altre, però d'una intensitat enorme, tot i que tenen una dinàmica pròpia. El canvi de colors és conseqüència d'uns condicionants físics i la variació de l'òrbita solar és una causa que afecta molts aspectes de la vida, i molt especialment la que trobem a la muntanya.

Però, l'indicador que més impacta a la mitjana i sobretot a l'alta muntanya és la neu. És realment un canvi molt radical que sempre

m'ha fascinat. És molt més que un simple canvi de color, el paisatge es transforma del tot i anirà variant segons quin sigui el gruix caigut de neu, la seva consistència, el seu tacte... Des del moment en què cau el primer flocc es produeix una metamorfosi sense aturador.

Quan comença a nevar és un moment màgic, sovint embolcallat pel silenci, on les volves lleugeres dansen per l'aire desafiant la gravetat i prenen el protagonisme amb la seva càrrega de color. I així és com, més de pressa o més a poc a poc, van cobrint-ho tot i el paisatge es transforma totalment fins que n'acaba sent un de nou que té poc a veure amb el d'abans. La nostra percepció del paisatge és una altra, del tot diferent; les formes se suavitzen i el blanc omnipresent ens fa la sensació que el mantell de neu ens permet anar gairebé per tot arreu, com si amb els nostres esquís poguéssim obrir traça sense límits fins més enllà de la nostra imaginació.

Però els cristalls de neu, des del moment en què cauen i fins i tot abans, ja s'estan transformant i, segons les condicions meteorològiques, la seva metamorfosi o fusió serà més o menys ràpida. Sobretot la força del vent, els canvis de temperatura i les variacions en el grau d'humitat són condicionants clau que provoquen una alteració del mantell, que pot ser total i canviar-ne les característiques fonamentals i, fins i tot a vegades, fer-lo desaparèixer. Quants cops hem passat en pocs dies d'una magnífica neu pols del tot seca a una neu humida, crosta o gelada? Al Pirineu tenim molta experiència d'aquests canvis bastant sobtats que ens obliguen constantment a adaptar-nos a situacions diferents pel que fa a la neu. En latituds més continentals i fredes, aquests fenòmens acostumen a ser més lents i a no comportar modificacions tan radicals en el tipus de neu, però al Pirineu estem acostumats cada vegada més a conèixer amb el canvi, en el qual la millor neu, amb ben poques excepcions, sempre dura molt menys que no pas voldríem. És clar que el canvi climàtic és una tendència que es va accentuant, i les estadístiques de les grans variables climàtiques parlen per si mateixes. Podem afirmar, sens dubte, que fa menys fred en general, sense períodes de gaire continuïtat i amb constants alteracions de les isoterms, que precipita bastant menys i de manera més irregular

i que, en conjunt, hi ha una disminució significativa del que entenem com a temporada de neu. És precisament per aquest motiu que, quan ha acabat de nevar i podem obrir traça per racons indòmits on ens porta el nostre desig o podem fer un descens per neu pols del tot verge, això ens produeix un plaer gairebé indescriptible i ho vivim intensament, amb unes sensacions personals i de grup inoblidables que voregen la follia. Parar un instant, mirar enrere i veure el dibuix de les nostres traces en la neu profunda ens omple de satisfacció i coratge, i ens llança altre cop cap avall, atrets per un magnetisme invisible que ens porta a la cerca de la traça més bella i elegant.

Ens trobem, doncs, que a l'hivern i a la primavera el fet de nevar suposa una alteració constant del paisatge, tant de la visió general que en tenim com si ens fixem en els petits detalls. Les branques d'un arbre sense fulles, curulles de neu acabada de caure, són una de les imatges més fantàstiques i fugisseres que ens podem trobar, amb una estètica impactant però a la vegada del tot efímera. El vent o la pujada de temperatura trencaran aviat aquest encanteri i els flocs de neu perdran la seva ingravidesa i, a poc a poc, s'aniran precipitant des de les branques. És l'inici de tot un cicle que, després de nombrosos regels, acabarà en la fusió final convertida en escorrialles d'aigua que, més enllà, es transformarà en torrents i rius.

Tot és perfectament explicable per molt complex que pugui semblar: són els cicles naturals de la neu i de la muntanya en general, les espirals de la vida que es van repetint com la cosa més normal d'aquest món. Però, si deixem de banda les explicacions científiques i fem volar un xic la nostra imaginació, trobarem la màgia d'allò que no acabem de dominar del tot, la màgia d'allò que no ens acabem d'explicar i que ens omple d'emoció, a mig camí entre l'enigma de la nostra percepció i el desig de navegar sense límits per un blanc engegador, canviant i efímer com la vida mateixa. Tot un dilema entre la raó per un cantó i la màgia i el desig per l'altre, entre l'omnipresent racionalitat que ho arriba a explicar quasi tot i la irracionalitat i el somni que van més enllà, vers una dimensió molt poc precisa però on tot pot ser possible.

2

L'èpica de les primeres gestes

Vist en perspectiva, tinc ben clar que a la muntanya no he fet res de l'altre món, però que sempre he intentat gaudir al màxim el que hi feia i que els altres també ho gaudissin amb mi. Malgrat tot, és inevitable pensar en els inicis i recordar el que, en aquells moments, consideràvem com a belles gestes de caràcter èpic del nostre més que incipient alpinisme. Per això, si volem mirar enrere, hem d'anar al començament de tot, allà on tot estava per experimentar i ens semblava que ho teníem tot a l'abast de la mà.

Hi ha èpoques en la vida on tot és descoberta i tot sembla possible, on la passió es desborda i els límits es fan molt difusos. Quan sortíem de l'adolescència amb les hormones disparades i encetàvem la joventut, anar a la muntanya era realment tota una aventura i, a l'hivern, fins i tot una quimera.

En els anys setanta, una cosa tan simple com anar-te'n d'excursió podia començar ja de manera ben emocionant. Per llevar-me abans de les cinc i agafar el primer tren que anava cap a Puigcerdà, m'havia d'assegurar que sentiria el despertador i no m'adormiria, que en aquells anys tenia un son molt profund... Després d'algun ensurt, per poder llevar-me a temps vaig enginyar un sistema del tot resolutiu. Vaig posar un rem de fusta lligat al capçal elevat del llit del meu germà que anava a parar sobre la vertical del meu cap, i hi col·locava un vas alt de plàstic ple d'aigua. En aquells temps, els despertadors tenien unes busques per donar-los corda i perquè sonés l'alarma, de manera que, quan sonava el despertador, la busca de l'alarma anava fent voltes. La cosa era senzilla, doncs: vaig lligar un fil que anava des del vas amb aigua que hi havia sobre del

rem fins a la busca de l'alarma, ben tensat, de manera que, quan sonava l'alarma del despertador, si no l'aturava a temps, el fil anava estirant cada vegada més el vas fins que, al final, queia damunt del meu coixí. Més d'una vegada va caure el vas amb l'aigua sobre el meu llit, però per centímetres en cap cas em va arribar a impactar de ple. Amb aquest sofisticat sistema vaig resoldre el dubte de si em llevaria a l'hora i em vaig habituar a sentir el despertador i llevar-me a l'acte.

Tant era si anaves en tren o en autobús —abans s'anomenava *cotxe de línia*—, l'habitual era que triguessis una eternitat a arribar als llocs o que, sovint, els diumenges no poguessis tornar a casa a temps perquè havies començat la baixada massa tard o per problemes en els transports. D'aquesta manera, el ventall d'opcions més habitual era el d'anar cap a Ribes o Puigcerdà, la capçalera del Llobregat, el Pallars Sobirà o l'Alta Ribagorça, o cap a Benasc. Tot depenia del nombre de dies que disposessis. I el denominador comú de gairebé totes aquestes incursions a la muntanya era que tu i el teu grup estaríeu absolutament sols tots els dies, una cosa que llavors consideràvem la més normal del món.

Una de les primeres aventures, quan només tenia disset anys, una d'aquelles que deixen petjada per a tota la vida, va passar en un final de desembre dels inicis dels setanta en què hi havia molta neu al Prepirineu. Vam anar quatre amics en tren fins a Sant Joan de les Abadesses, i d'allà cap a Ogassa, Prat del Pinter i Sant Martí de Surroca, on ja estava tot ben nevat. En passar per la casa de Bac de Roda, se'ns va fer de nit i, una mica més amunt, es va posar a nevar, de manera que arribar al refugi forestal Montserrat va ser tota una odissea. Vam aconseguir-ho després de fer uns quants tombs en la nit fosca i de passar alguns moments de certa angúnia. L'endemà ja no nevava i el cel grisós no ens ofería auguris gaire bons, però volíem anar a agafar el tren a Ribes de Freser i, per tant, vam haver de pujar el coll de Pal. Després de dubtar un moment si anàvem directament cap a Pardines, vam enfil·lar cap a ponent per la llarga carena del Puig Estela, que era un autèntic mató de neu, on el vent cada vegada ens dificultava més la marxa fins a arribar

al punt en què ens havíem d'arrossegar a quatre grapes en alguns trams per poder avançar. Val a dir que no portàvem ni piolet ni grampons, però anàvem armats amb estris molt estranys. Jo, en concret, portava un caveguet que en un cantó tenia una petita pala tipus piolet i en l'altre, dues punxes allargades en forma de lletra U que anaven de meravella per arrapar-se a la neu quan aquesta estava endurida. Amb molta cura i sense perdre contacte visual entre nosaltres, els quatre vam aconseguir pujar al cim del Puig Estela i, entremig del torb, reptant per la neu amb tota la precaució del món, vam poder baixar per la carena oest fins a la portella d'Ogassa. La primera idea era pujar al Taga, però, després del desgast físic i mental tan brutal que havíem tingut, vam optar pel seny i vam baixar cap a l'ermita de Santa Magdalena, des d'on seguirem cap a Pardines i Ribes, on vam agafar el darrer tren cap a Barcelona. Un final feliç que ens va deixar exultants, però que, malgrat la nostra experiència mínima, ens va servir per començar a aprendre de la cruesa de l'alta muntanya hivernal. Ara en diríem imprudència o insensatesa, però en aquell moment, per als quatre, va ser una bona lliçó de per vida.

Amb una mica més d'experiència, se'ns va posar al cap pujar, a l'hivern, al pic del Racó Gros o a l'aresta nord-oest del pic de l'Infern, tot acampant a la coma de Racons o a sota del coll de Carançà. Van ser unes quantes acampades de cap de setmana amb unes tendes llogades a la UEC de Sants que s'anomenaven «graciosament» isotèrmiques perquè, en teoria, mantenien la temperatura de l'habitacle interior, ja que eren com dues tendes amb una càmera d'aire entremig. Llavors ja portàvem piolet, grampons i fins i tot cordes, tot i que encara no n'érem gaire experts en l'ús. Després d'una primera temptativa amb un mal temps infernal, a la segona ja vam aconseguir pujar al pic del Racó Gros per l'aresta sud sense grans dificultats, però amb molt d'esforç. A la tercera, ja vam anar cap al pic de l'Infern per atacar l'aresta nord-oest, que ens tenia fascinats, fent una aproximació llarga i entretinguda —encara anàvem a peu— fins a l'estany Blau i el Negre. D'allà, per una canaleta, vam accedir a l'aresta i cap amunt sense treva, asse-

gurant amb la corda només els passos més delicats, fins a arribar al cim del pic de l'Infern. L'alegria ens desbordava mentre retornàvem a la tenda amb la darrera llum del dia, que era dissabte i que havíem espremut al màxim. L'endemà, amb una nevada copiosa i inesperada, ja tornariem com fos cap a casa.

No cal explicar totes les batalletes dels bojós anys setanta, però només n'afegiré una més, una d'aquelles que tenen ribets ja del tot èpics. Després de pujar els Besiberri a l'estiu, ens va agafar la neu a pujar el més difícil, el Nord, a l'hivern, i fer-ho per una vall desconeguda per a tots nosaltres, la vall de Besiberri. Tot i que ens calien un mínim de tres dies, vam arribar a anar-hi fins a tres cops diferents i no aconseguíem pujar-hi; de fet, encara el tenim pendent. La primera incursió va ser malbaratada per la nevada que, a la meitat de la vall de Besiberri, ens va impedir anar gaire més amunt. En la segona, vam tenir un temps radiant però molt fred que ens va permetre remuntar la vall amb relativa rapidesa i començar a pujar per les canaletes de la cara oest del Besiberri Nord. Quan gairebé érem a mitja paret, un company no es va trobar bé i una companya cada cop es queixava més del fred en mans i peus, de manera que vam desistir-hi i, amb uns quants ràpels, ens plantàrem al peu de la primera canal. Malgrat el bon temps ho vam deixar córrer i, de mica en mica, mentre baixàvem per la vall, el malestar del company es va anar dissipant, tot i que la noia durant mesos va continuar amb problemes de circulació en alguns dits de les mans. La tercera temptativa va ser durant l'hivern següent. Aquest cop la vam plantejar amb la intenció de fer la travessa del Besiberri Nord i baixar a dormir al refugi metàl·lic de la Bretxa Peyta, de manera que anàvem d'allò més carregats amb menjar, líquid, sac de dormir, matalasset i fins i tot una tenda «isotèrmica» per als tres, per si anaven maldades i no podíem arribar al refugi. La bona méteo ens va acompanyar i va facilitar l'aproximació fins al peu dels contraforts de la cara oest. Ens hi vam enfilars resseguint diverses canals de neu a un ritme cada vegada més lent causat perquè la dificultat dels passos anava en augment, pel pes i pel cansament acumulat, però amb l'estímul d'intuir el cim cada vegada

més a prop. Estàvem engegats amb la idea d'acabar l'ascensió quan ens vam adonar que la tarda s'anava enfosquint, i se'ns va fer de nit sense haver arribat a dalt. Només vam tenir temps de buscar una lleixa de neu prou ampla entre dues canaletes, aplanar-la bé i organitzar-hi una mena de bivac utilitzant la tenda però sense muntar-la. Ben parapetats pels piolets i assegurats amb les cordes, vam fer un mos mentre contemplàvem al fons, a la llunyania, els llums dels cotxes que anaven per la carretera del túnel de Vielha, una visió que ens connectava amb la vida des d'un lloc tan penjat com aquell. La nit va ser d'aquelles que es recorden per sempre, sobretot pel constant sorollet de les purgues de neu que baixaven pels canalons que teníem a banda i banda, una mena de malson que només es va esvaïr amb els primers rajos de sol. En fer-se de dia, ens va envair la satisfacció d'haver superat el tràngol de la nit; però, amb la moral de fer cim més que tocada, sense presses i amb tot el compte del món, vam anar encadenant ràpels fins a arribar al peu de la paret. Llavors sí que vam ser conscients de la pàgina èpica que havíem viscut i que la podríem explicar.

Són aventures d'èpoques primerenques, de quan ens pensàvem que ens podíem menjar el món i que, encara que ens traslladéssim per la neu caminant, ens semblava que tot era possible i que ho teníem al nostre abast. El temps i experiències de tot tipus ens van anar ensenyant que les coses no van així i, de manera poc conscient, ens van anar posant a lloc. A més a més, l'aventura ens va servir per veure que, a l'hivern i a la primavera, la manera més idònia i segura d'anar per la muntanya era amb esquís: aquest era el futur.